

Vražje primorskih Slovencev.

Vražje je toliko med našimi Slovenci, da je voj: Vd toh je bilo mnogokrat govorjeno v Slovincih, v Koroških in v Slovenski Bčeli; tako da je skoraj neposredno, da se kaj takega od tega govorim; tudi mi ni vrogače veliko povedati, ker sem premdalo se s priprostim ljudstvom ječal. Kadar pa sem umalo od tega povedal, kar sem računil zvedil.

Ka so res Copernice, Coperniki, škrateljni itd., si ne da mu-ki Slovence nikakor izbiti iz glave, zakaj tako je slisal od svojih prijateljev in drugih starih ljudi, in morda res biti, najkdo te mu nasproti reče, kar koli hoče. Copernice so v gozdu s hodi-čene, in s svojimi pomočjo zamolejo veliko storiti, posestvo pa shodovati blaginje na blagu in na zlatu. Če kome kdo v hiši oboli, mu je že varčeno; če živina dolega, je že neki Coper-nica (ali pa kak Copernik) ji shodila. Vne stopajo v neog-le in oblake, se tudi ženijo, plešejo in točo delajo. Posestvo se radi v mlajih shajajo v pomočnem času. Kadar se budo sre-ant olja, in se v toči napravljajo, je tuda s posvečenimi gosposki gosposki. Strelci prah ali smodnik (pulver) žeg-reati, s njim puško nabasati, pa namesti kragle pridjati glavo želja, s katerim je bil žebe podkovane to vije Coper-nice iz oblakov doli na tla. Kadar ima toča priti, ali ka-dar že toča pada, vragne babice (in tudi babice dedci), precej berjajo na svoj žegnane oljke in lojce s pelinom sred; v nekih krajih vragnejo kak na pol svet lunc, pa kapalnijo z golčim sifom, in ga obesijo na tisto ali diko, in stavijo baje žegnane oljke, lojce, peline itd., bodijo stoli hiše, in bodijo oblaki; ta dim namreč duce Copernic-ane, da morajo iz oblakov doli priti. Ko dim se najprej stek doma del, dim morda s tucih priloznostih tudi hitro stek dim iz hiše pod rulo nebo znositi, in jih tam predu-riti, da do stola vragi kviško molle, morda zato, da bi se Copernice na njih pobile, ako bi iz oblakov doli padle. V ta namreč svetli tudi gnojne vile tako Copernicane nastavljajo. Copernik in Copernica, pravi, se moreta čbule tepeti. Tako se spominja, da vna s otročjih letih kdaj praviti slisal: »Glej, ta ženska morda biti Copernica, ker se duha od čbule tepeti ne more.« Copernica se na-je v hišo, če se metla po čez postavi na prag; račun ta-ko ne more po poti naprej, ako se ji čez post kljūm postavi metla. Čudno je pa, da se sečidel le od starih dat pravi, da so Copernice. Vd baje Coperne s kerst-

-viki o kresu smo že govorili.

Sploh verujejo naši Slovenci, da neke majne stotane
bli iz pols pije; ne den pa kance se to pripisuje, ali
redence, ali more, ali kance. Mora tlači človeka po noči.
Delavica in more pačati, kakor pravijo, delajo pri
lojici tole: Hamejo tigič, (Kühnflische), jo napolni-
jo s črnico, jo zamakne in jo odesejo nad ogenj v mu-
nik. Dokler je tigič v muniku nad ognjem, ne mo-
re ne redence ne more ne o bišo, ne iz hiše, ako je že
notri. Ako je tadaj v hiši, ne more den, pa tudi ne mo-
re pustiti svoje rade; tako more li poginiti, ali pa se
vrediti, kes pravijo, da je nevidno o hiši. V gorah si
pa taki, ktere menijo, da jih pogostoma more tlači,
sop slame k postelji Hamejo in pa gojajo pripelajo;
če po noči čutijo, da jih tlači, gojajo, ga gojajo in
začnejo sop slame pretepati, kes menijo, da v slami
more mladijo. V špovski dolini sin vidil, da se je
bišo tako govarovalo pred redence in more. Teden je
vzel vilice ali pa nož, sin jih bil zagnal v hišo duri
od znotraj, da se se kane zapicile. Kjer je tako v
duri zabode nož ali pa vilice, ne more more in tudi
ne redence čez prag.

Redence je človek; kako se vslani, da novorojeno
dete ne postane redence, je bilo že rečeno. Vel tujih se
pripoveduje tudi, da se po noči na križpotih snidajo
in kol kotrani terkajo. Gatores mislijo nekteri, da je
redence vsak človek, ki ima pleasto glavo. Redence
imajo nekteri ga strahu velikane, ktere se pajoči v holi klatijo
po hostah in po polju, in da imajo tako moč, da stare duose izmajo.

Smert je po mislih naših Slovencev bela žena.
Škratelj ima endeo kapič, se klati po robeh, gorah, v jidih,
v dicanj po har in žujga, ter človeka moti, da pravo pot zgreši;
kadar je tako človeka napeljal, se pa zaklohta.

Pavčice svetice (Flechten) so uboge dušice, ki mine in koloja
ižijo. Vgenj, ki se ga po noči vidi kaže, kje je še ali zaklad zakopan,
ter pravijo, da oče čute. Parije pa ga škratelj, ako pa kao pater-
moster četej kaže, kjer tak ogenj izgleda ter nekej pamoli, prežene
škratelj in in šče je njego.

Kdor gaé za tigič enježo, ne sme tega pod streho povedati;
sicer pride kača, in mu v gnezdu vse jajčka spije.

Pri lojici sploh verujejo ljudje, da imajo oko (das
öde Auge) strašno štati.